

Vrigsted 1930-50

Vrigsted set fra Stevnshuset, 1933

Om denne pjece:

Med denne pjece vil vi fra lokalarkivets side forsøge at give en beskrivelse af Vrigsted – Neder- og Over Vrigsted - som byen så ud i perioden fra ca. 1930 til ca. 1950. Vi vil også prøve, ved at skrive lidt om de personer, der boede i husene og ejendommene, at give et indtryk af det levende samfund som Vrigsted dengang udgjorde, så man selv kan sammenligne med det nuværende levende Vrigsted-samfund.

Pjecen skal ses som en selvstændig del af en større helhed, idet den er lavet i forbindelse med et arrangement, hvor Vrigsted Efterskole og Vrigstedhus' kulturudvalg lægger rammer til en udstilling og en kop kaffe efter en byvandring, hvor Erik Nielsen, Gerda Kjær Nielsen og Dagny Laursen vil fortælle om de mennesker, bygninger og begivenheder fra deres barndom i Vrigsted.

Årstallene, 1930 og 1950, skal opfattes meget "elastisk". I virkeligheden kan man ikke sætte sådanne tidsgrænser. Folk flytter til og fra, de fødes, og de dør. Der kom til tider nye ejere, og virksomheder bliver oprettet eller nedlagt, så der er ikke tale om en fast sammentømret gruppe af mennesker, der "tegnede" livet i Vrigsted i perioden. Pjecens formål er at give et indtryk – ikke at være en fuldstændig beskrivelse – af livet i Vrigsted i nævnte periode.

Hvis man vil have flere detaljer om et enkelt hus og forfølge dets specielle historie, kan vi i mange tilfælde hjælpe med yderligere oplysninger i lokalarkivet.

Vi er også interesserede i yderligere oplysninger om steder, begivenheder og personer, der har tilknytning til Barrit og Vrigsted sogne.

Barrit-Vrigsted Lokalarkiv har åbent den sidste torsdag i hver måned fra kl. 19.00 – 20.30 – skoleferierne dog undtaget – eller efter aftale. Man kan henvende sig til Karsten Bjerreskov, Skulsballevej 11, tlf. 75 69 11 75 og lave en aftale.

Vrigsted 1930 – 1950

I perioden 1930 til 1950 så landsbysamfundet ganske anderledes ud, end det vi kender i dag. Der var først og fremmest flere mennesker! I hele perioden lå Vrigsted Sogns befolkningstal omkring de 500, hvor det nu er nede på 325. Der var som regel en karl, en pige og på de lidt større gårde en fodermester, der måske oven i købet havde egen familie. Gårdene blev serviceret af en stribe af håndværkere og serviceydende, og man havde flere børn.

Vi har valgt at lade denne pjeces beskrivelse følge byvandringen fra Damgård på Lundevej 5 via Stevnsvej til Vrigsted Efterskole på Overvej 12. Det betyder at en del virksomheder udenfor byen, f.eks. de to møller og savværket, ikke vil blive nævnt. Enhver grænse, der ikke er sognegrænsen, er naturligvis kunstig; men de praktiske forhold nødvendiggør denne afgrænsning.

Der hvor der er brugt parentes omkring den funktion, der har foregået fra huset, betyder det, at det kun er i en kortere del af perioden fra 1930 til 1950, at huset har været brugt til funktionen.

Lundevej 5 "Damgård": Aage Hjerrild Hansen og hans kone, Helga, overtog gården efter hans forældre i 1929 og drev den til 1961, hvor de flyttede til Stouby. Der har været en dam nord for gården, der har givet gården navn. Dammen er blevet opfyldt efter 1973, hvor jorden blev lagt til Vrigstedgård.

Lundevej 7: (Smedeforretning): Huset er opført som aftægtsbolig til Bygballegård. Søren Brund herfra flyttede ind i huset sammen med sin ugifte datter, Rasmine, i 1929. Han døde i 1943, hvorefter hun levede i huset. Der har en tid været drevet smedeforretning fra udhuset – i beg. af 1930-erne.

Lundevej 9 Snedker (ca. 1910 – ca. 1960): Rasmus Ene-mærke drev et snedkeri herfra i perioden. Han supplerede som ung bl.a. indtægten ved at være kusk for forstander Maltesen på Vrigsted Højskole, når denne skulle ud og holde foredrag.

Lundevej 11 "Bygballegård": Er en såkaldt halvgård, der er

skilt ud fra "Brundsminde". Gården blev i 1929 købt af Ditlev og Ellen Ravn, der drev den til 1971, hvor den blev overtaget af deres datter og svigersøn, Gerda og Aksel Kjær Nielsen.

Lundevej 8 "Brundsminde": Sigurd Nielsen, der var karl på gården, blev gift med Sigrid, der sad som enke i gården i 1920-erne. Han ombyggede alle avlsbygninger i 1927 og havde gården til sin død i 1994. Navnet "Brund" er gammelt – ældre end 1779 – og fulgte familien på gården som et tilnavn.

Lundevej 10 "Tornballegård": Gården havde mange ejere i perioden fra 1930: Martin Rasmussen, Rasmus Jakobsen fra Gylling, Ejner Kjerkegaard fra Over Vrigsted, Aksel Nielsen der var læreruddannet og havde gården til han i 1944 fik et embede ved Karup. Han solgte til Valborg og Jens Christensen, der i 1952 overlod gården til deres datter og svigersøn Dagny og Valdemar Laursen. De har haft den siden. Marken syd for gården har fra gammel tid hedet "Tornballe" – deraf gårdens navn.

Lundevej 13, 1953.

Lundevej 12 "Foldagergård": Gården har fra 1832 til 1989 været i samme families eje, og manden i gården har skiftevis heddet Hans og Johannes Hansen. I 1989 overtog Lena og Jon Poulsen gården

Lundevej 13 Skrædder: Skrædder Anton Iversen og efter ham skrædder Krogager, der kørte på invalidecykel drev skrædderforretning her indtil 1951, hvor landpostbud Peter Frederiksen og dennes kone Erna overtog huset. Han var postbud i Vrigsted i over 40 år og har været en uvurderlig kilde til oplysningerne i denne pjeces.

Det store egetræ udenfor Foldagergård blev plantet i 1827 af Therkel Pedersen, man forsøger at få det fredet.

Udflytning: Både Lundhøjgård og Elkjærsminde, der i dag ligger på Nedervej har indtil en gang i 1800-tallet haft gårdenes bygninger liggende på henholdsvis nord og sydsiden af Lundevej omkring Lundevej 13.

Lundevej 15 Vognmandsforretning: Herfra drev Karl Møller sin vognmandsforretning. Han var allerede før krigen gået i kompagniskab med Søren Chr. Frederiksen, Lundevej 21, om en lillebil til persontransport. Karl Møller døde i slutningen af 1940-erne, hvorefter huset blev solgt og har haft flere ejere indtil nuværende smed Verner Hansen fra smedjen i Over Vrigsted.

Lundevej 14 Tømrer: Her drev tømrer Rasmus Rasmussen en tømrerforretning, som hans søn Svend Harry Rasmussen overtog og drev videre til ca. 1987.

Overfor tømreren, ind i købmandens have, lå garager for tømreren, købmanden og vognmand S. Chr. Frederiksen.

Lundevej 16 En gård: Rasmus Ole Pedersen døde omkring 1900, og enken Marie Pedersen drev gården videre indtil sin død i slutningen af 1940-erne, hvor den blev overtaget af deres søn Otto Hald. Møllen på billedet blæste ned i en storm i 1932. Marie Pedersen var initiativtager til krigsmindestenens opstilling i 1946, den blev placeret ud mod krydset i kanten af haven – se Bjerre Herredsbogen 2.

Lundevej 17 Købmandsforretning: Valdemar Smidstrup rev den gamle købmandsforretning ned og byggede det nuværende hus med forretning i stueetagen i beg. af 1930-erne; men døde kort efter. Købmandsforretningen blev solgt i 1934-35 til C.L. Sørensen, der drev den til omkring 1970.

Valdemar Smidstrups købmandsforretning på Stevnsvej, 1930.

Neder Vrigstedes købmandsforretning, 1953.

Lundevej 19 Skomager: Her boede skomager Hansen, kaldet "Knot-Hansen på grund af en stor fedtknude i panden. Huset blev solgt til husmand Peter Frederiksen fra Løgballe i 1938.
Lundevej 21 Husmandssted, lillebil-forretning og vognmandsvirksomhed: Søren Chr. Frederiksen købte i slutningen af 1920-erne husmandsstedet af murer Jens Karl Søren-

sen, og drev en lillebil-forretning og vognmandsvirksomhed herfra frem til 1975.

Lundevej 21, Ca. 1930.

Hejreagervej: Vest for det nuværende Hejreagervej 1 har der ligget et dobbelthus, der blev revet ned midt i 1940-erne. Det var i øst-endenden beboet af Karen Therkelsen, der ernærede sig ved fransk vask, som sy pige o.lign. I vest-enden boede Christian Vinther, der var fhv. gårdejer og købmand i Staksrode og en tid også havde haft en gård i Over Vrigsted.

Vrigsteds posthuse, midt i 1950-erne.

Hejreagervej 1 Posthus: Huset blev opført i midten af 1930-erne og var tænkt som posthus og bolig for købmand Valdemar Smidstrup på Lundevej 17. Han døde inden han nåede at tage huset i brug, og det blev solgt til husmand Karl Thygesen, der drev posthuset til 1950, hvor det overgik til Hejreagervej 3.

Hejreagervej 3 Træsko- og sadelmager: Refsgaard drev en træsko-, sko- og sadelmagerforretning herfra i perioden – en periode havde han også en lillebil. Han solgte i 1950 forretningen til sadelmager Laursen, der samtidig overtog posthusfunktionen fra nabohuset. Sko- og sadelmagerforretningen blev nedlagt ca. 1960 og flyttet til Over Barrit. Posthuset blev lukket i forbindelse med landpostens motorisering i 1967.

Stevnsvej 19 Murerforretning og isbod: Huset blev opført som bolig for husmand Søren Andersens svigerforældre. I slutningen af 1940-erne overtog murer Jens Karl Sørensen huset. Hans kone, "Marie Murer" drev en isbod fra adressen.

Stevnsvej 17 "Stevnshuset", forsamlingshuset: Huset blev opført som forsamlingshus i 1899 og fungerede som sådan til 1970, hvor bygningerne fra den nedlagte skole overtog funktionen og Stevnshuset blev solgt til privat beboelse.

Stevnsvej 15 Vrigsted Skole og bibliotek, forsamlingshuset Vrigstedhus: Vrigsted Skole havde til huse i bygningerne indtil 1970, hvor skolen blev nedlagt. Bygningerne blev herefter

Vrigsted gamle skole, ca. 1928.

ter stillet til rådighed for kunstforeningen 171170, der startede en mængde aktiviteter fra huset. I 1989 blev skolen købt af foreningen Vrigstedhus, der siden har stået for mange aktiviteter og sammenkomster på adressen og har drevet bygningerne som forsamlingshus.

Stevnsvej 13 Murerforretning, (kommunekontor), lærerbolig: Oprindeligt et husmandssted, som Jens Karl Sørensen drev i løbet af 1940-erne, til han flyttede til Stevnsvej 19. Også her havde hans kone Marie en isbod, der var et samlingssted for byens unge. Huset blev solgt til kommunen og jorden delt mellem sportsplads og Stevnsvej 7. Der var en kort overgang kommunekontor – kæmner Sivebæk – i huset. Derefter blev det, omkring 1951, solgt til anlægsgartner Henry Clausen og hans kone lærerinde Anna Clausen, der stadig bor i huset.

Stevnsvej 11 Kogekone og glarmester: Fodermester på Vrigstedgård Marinus Frederiksen og hans kone Hedvig lod huset opføre. Han fik muskelsvind og drev så glarmestervirksomhed. Senere åbnede de en isbod på adressen.

Stevnsvej 9 Lærerbolig: Peder Pedersen, der var uddannet lærer ved Vrigsted Skole fra 1901 lod huset opføre. Hans datter, Nanna Pedersen, der også blev lærer ved Vrigsted Skole overtog det efter hans død og boede i huset til sin død.

Stevnsvej 12: Blev opført som aftægtsbolig og benyttet som sådan af sognefoged Søren Smidstrup, Stevnsvej 2.

Stevnsvej 10: Blev opført som aftægtsbolig og benyttet som sådan af Hansine og Peter Rasmussen fra Overgård, Stevnsvej 7.

Stevnsvej 8: Tømmerforretning og slagterforretning: Huset blev opført ca. 1930 som hjemsted for en tømmerforretning; men blev ret hurtigt overtaget af slagtermester Sigurd Christensen, der drev slagteri og slagterforretning på her til 1968.

Stevnsvej 7 "Overgård": Rasmus Knudsen købte gården af sine plejeforældre, Hansine og Peter Rasmussen, i 1929. Han blev gift med Gudrun Kjerkegaard fra Toftegård, og de drev gården til 1972.

Stevnsvej 6 Barber, frisør og radioforretning: Opført 1907 af barber og frisør Jens Buhl. Han drev også radioforretning ved siden af frisørfaget til op i 1940-erne.

Stevnsvej 3: Frøken Bigant havde privatskole her i begyndelsen af 1900-tallet, senere blev huset overtaget af Vrigstedgård til bolig for gift fodermester.

Stevnsvej 4: Opført af Toftegård som bolig for fodermester.

Stevnsvej 2 Gård, sognefoged: Vrigsteds sognefoged boede her i flere generationer – og de hed Smidstrup. Thomas Smidstrup overlod i 1930-erne gårdens drift og sognefogedhvervet til sønnen, Søren Smidstrup, der drev gården til engang i 1970-erne, hvor han flyttede ned i den nye aftægtsbolig på Stevnsvej 12.

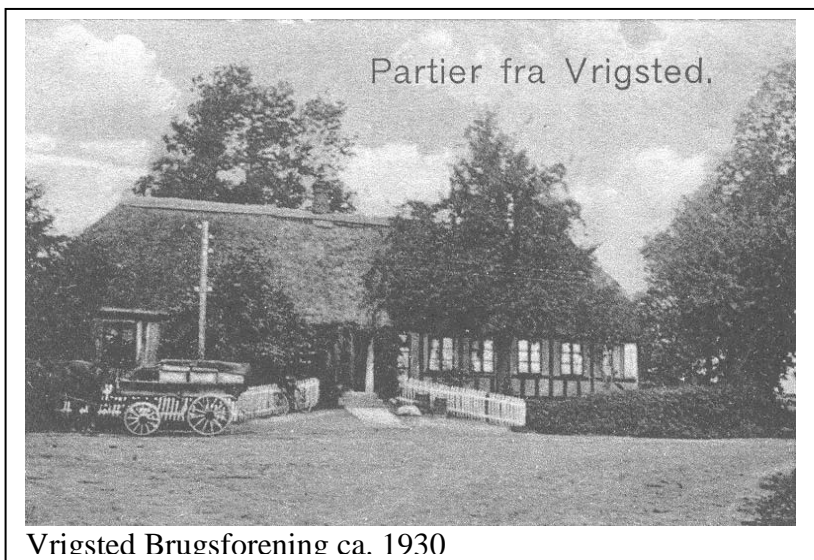

Vrigsted Smedje, Stevnsvej 1, ca. 1930.

Stevnsvej 1 Smedje: Smedjen blev opført af smed Peder Pedersen, der i midten af 1930-erne solgte til Karl Hansen, der drev smedeforretning til 1987, hvor sønnen, Verner Hansen, overtog den og drev den videre til begyndelsen af 1990-erne.

Koksfourt 3 Træskomand: Træskomand Niels Eskesen boede her fra begyndelsen af 1900-tallet til sin død omkring 1950. Han forestod også kirkegårdens udvidelse – med trillebør i begyndelsen af århundredet.

Koksfourt 4 (Vrigsted Kro): Huset var oprindeligt kro og stuehus til en gård, hvor stalde og lade blev flyttet ud til jorden – i dag Hornsyldvej 8, ”Thyrasminde”.

Overvej 2 Vrigsted Brugs: Den nuværende bygning blev opført i 1933. Brugsuddeleren hed Christian Christensen til 1968,

hvor Kaj Therkelsen blev uddeler til 2004, hvor brugsen lukkede. Efter ophøret af krovirksomheden i Koksfourt 4 flyttede funktionen tilsyneladende over i Brugsen, idet en gammel Vrigsted-talemåde lød "at man skulle til kro's", når man skulle op og handle i Brugsen.

Overvej 1: Blev opført som aftægtsbolig for Hejlskabgård på Hornsyldvej omkring 1900.

Overvej 3 Fransk vask: Karen Vinther, enke efter Peder Vinther ernærede sig ved fransk vask og rengøring i forsamlingshuset fra engang i 1930-erne til op i 1960-erne.

Overvej 4 "Nørregård": Mads Vinther drev gården til ca. 1940, hvor sønnen og svigerdatteren, Grethe og Peder Vinther overtog gården og drev den til 1993.

Overvej 5 "Toftegård": Har i omkring 300 år været i Kjerkegård-slægtens eje. I perioden hed ejeren Ejnar Kjerkegaard. Vrigstedgård har før udflytningen været placeret mellem Toftegård og sognefogedens gård på Stevnsvej 2.

Overvej 7 "Vestergård": Peter Olesen, der også var frøhandler, drev gården til først i 1940-erne, hvor han solgte til Rasmussen og flyttede ud til Overvej 8.

Overvej 6: Blev opført som bolig til fodermester på Nørregård.

Overvej 8 Tømmerforretning, frøhandler: Huset blev opført som tømmerforretning og fungerede som sådan indtil frøhandler Peter Olesen fra Vestergård købte huset i 1940-erne.

Overvej 10 "Vrigstedgård": Hans Laue Hansen drev gården til 1934, hvor han solgte den for at oprette en radioforretning i Juelsminde. Efter kort tid solgtes gården videre til Inga og Rasmus Christensen, der drev gården til 1961, hvor deres søn Bent Christensen overtog gården.

Overvej 12 Vrigsted Efterskole, Epilepsiplejehjemmet Dr.

Sells Minde: Vrigsted Højskole blev oprettet i 1866 og fungerede som sådan til 1919, hvor den først blev omdannet til landbrugsskole og siden til efterskole, indtil bygningerne i 1939 blev solgt for at blive brugt som epilepsiplejehjem: "Dr. Sell's Minde". Der var plejehjem i bygningerne til 1997, hvor der igen blev startet efterskole på adressen: "Vrigsted Efterskole".